

Govern d'Andorra

ÀREA DE PATRIMONI CULTURAL

Memòria 2022

Ministeri de Cultura i Esports
Encamp, març del 2023

Informe

MEMÒRIA 2022 DE L'ÀREA DE PATRIMONI CULTURAL

MINISTERI DE CULTURA I ESPORTS

Sumari

Definició i funcions	4
Objectius 2022	5
Projectes i activitats	
1. Projectes estratègics	6
1.1. Elaboració de la Llei del Patrimoni Cultural	
1.2. Elaboració del Pla estratègic de la Cultura	
1.3. Relat d'història d'Andorra. Creació d'un portal d'història d'Andorra	
1.4. Programa Primera Pedra	
1.5. Conservació integral de la Farga del Madriu a la Vall del Madriu Perafita Claror	
1.6. Arxiu d'Etnografia	
2. Programes internacionals	11
2.1. Candidatures en curs	
2.2. Itineraris del Consell d'Europa	
2.3. Seguiment de les candidatures UNESCO	
2.4. Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP)	
2.5. Altres	
3. Gestió i conservació del patrimoni cultural immoble i moble	15
3.1. Accions de conservació preventiva, manteniment i millora dels béns culturals immobles	
3.2. Accions de conservació preventiva, manteniment i millora dels béns culturals mobles	
3.3. Digitalització del patrimoni i accés a la informació	
3.4. Inventari del patrimoni cultural	
3.5. Gestió de l'inventari i protecció del patrimoni cultural (béns mobles i immobles). Informes, seguiments, control d'intervencions	
3.6. Ajuts a la restauració, conservació preventiva i integrada del patrimoni cultural	
3.7. Entorns de protecció i plans especials de protecció	
4. Programes de recerca i conservació	25
4.1. Ruta dels Orris d'Encamp	
4.2. Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino	
4.3. Projecte de recerca a la Farga del Madriu	
4.4. Conservació i gestió del jaciment arqueològic de la Roureda de la Margineda	
Gestió econòmica, tècnica i equipament	26
Accions de divulgació i promoció del patrimoni cultural. Publicacions, formacions, recursos	28
Col·laboració amb altres àrees, departaments, institucions	30
Participació en congressos, jornades i seminaris	30
Complement fotogràfic	31

Definició i funcions

L'Àrea de Patrimoni Cultural (APC) té com a missió fonamental vetllar per a la preservació, el coneixement, la conservació, la difusió, la transmissió i el foment del patrimoni cultural immoble, moble i immaterial. Aquesta funció s'exerceix mitjançant l'execució de diferents projectes i la gestió del patrimoni cultural a l'empara de l'article 34 de la Constitució i la Llei 9/2003, les seves modificacions i els reglaments que en depenen.

Les accions que intervenen en els béns inventariats (BI), béns d'interès cultural (BIC), els seus entorns de protecció (EP), espais de presumpció arqueològica (EPA) o espais de presumpció paleontològica (EPP) han de ser autoritzades pel Ministeri titular de la Cultura i d'aquí que una part important de les accions de l'Àrea estan orientades a la gestió, inspecció i seguiment dels projectes que poden tenir una afectació en el patrimoni cultural.

La importació i exportació del béns integrants del Patrimoni Cultural (PC) ha de ser autoritzada pel Ministeri titular de la cultura. L'execució d'aquesta funció és poc freqüent però requereix un elevat coneixement d'història, art i normatiu.

La gestió dels inventaris i la proposta de noves inscripcions així com donar valor i fer-ne difusió són competències exercides des del Ministeri de Cultura. Els béns immobles, immaterials i mobles a excepció dels documentals i bibliogràfics són coordinats des de l'Àrea de Patrimoni Cultural.

L'Àrea gestiona el patrimoni cultural (a excepció del bibliogràfic i documental) des d'una òptica integral i de col·laboració amb la resta d'àrees del Departament, del Ministeri de Cultura i Esports, així com altres àrees o departaments del Govern; també amb els Comuns, col·legis professionals, persones físiques, associacions i organismes internacionals, universitats; col·laborant, supervisant i proposant estratègies que afavoreixin la protecció, la posada en valor i la difusió del patrimoni cultural.

Objectius

OBJECTIU GENERAL: Garantir la conservació, difusió i foment dels béns que integren el patrimoni cultural immoble, moble, arqueològic i immaterial, donant compliment a la Llei 9/2003 del Patrimoni Cultural modificada el 2014. Impulsar la recerca per al major i millor coneixement del Patrimoni Cultural, donar seguiment als projectes i convenis internacionals.

OBJECTIUS 2022

1. Elaborar un nou marc legislatiu per a la protecció, gestió i foment del patrimoni cultural. Una nova llei del Patrimoni Cultural (projecte estratègic del Departament).
2. Elaborar el Pla estratègic de la Cultura (projecte estratègic del Departament).
3. Projectes integrals orientats al coneixement, preservació i difusió del Patrimoni Cultural (projectes estratègics del Departament).
 - i. Relat d'història d'Andorra. Crear un portal d'història d'Andorra
 - ii. Programa primera pedra. Impulsar i fomentar el coneixement de la tècnica de construcció en pedra seca.
 - iii. Conservació integral de la Farga del Madriu a la Vall del Madriu Perafita Claror
 - iv. Arxiu d'etnografia.
4. Col·laborar, seguir i impulsar programes prop d'institucions internacionals: UNESCO, Consell d'Europa, Comunitat de Treball dels Pirineus, Universitats.
5. Gestionar i conservar el patrimoni cultural moble, immoble i immaterial. Posar en valor, implementar accions de conservació preventiva i restauració dels béns mobles, immobles i immaterials integrants del patrimoni cultural com les esglésies, museus, monuments, zones arqueològiques i elements que formen part del patrimoni immaterial.
6. Estudiar i definir els entorns de protecció que han d'acompanyar els béns declarats d'interès cultural i els plans especials de protecció.
7. Gestionar els ajuts per a la conservació i restauració del Patrimoni Cultural.
8. Difondre l'activitat de l'Àrea i afavorir l'accés al Patrimoni Cultural mitjançant la comunicació, l'organització d'activitats, la realització de publicacions, col·laborant en diferents iniciatives i amb altres institucions.

Projectes i activitats realitzades

1 Projectes estratègics

1.1 Elaboració de la Llei del Patrimoni Cultural

La Llei del Patrimoni Cultural va ser aprovada l'any 2003 per garantir la conservació, promoció i difusió del patrimoni cultural donant compliment de l'article 34 de la Constitució. El 2014 va ser modificada per harmonitzar les competències dels Comuns i del Govern en la delimitació i acció en els entorns de protecció dels monuments declarats d'interès cultural (BIC). Gairebé vint anys després de l'aprovació de la Llei s'han identificat els punts forts i febles de l'aplicació de la Llei i, la societat ha pres consciència de la necessitat d'actualitzar aquest instrument, que cal adaptar per garantir de forma eficaç i efectiva la conservació del patrimoni cultural amb les actuacions urbanístiques.

Amb l'objectiu de modernitzar-la d'acord amb les necessitats detectades i prenent en compte les cartes internacionals, es vol disposar d'un instrument legal que comprometi les institucions públiques en la preservació del patrimoni cultural.

Durant l'any 2022 s'ha fet l'anàlisi d'altres legislacions, s'han intercanviat propostes amb col·lectius professionals, i també amb el Consell Assessor del Patrimoni Cultural fins al punt de comptar amb una proposta tècnica que cal que sigui adaptada pels juristes i preparar el document perquè segueixi el tràmit parlamentari necessari, prop del Consell General.

1.2 Elaboració d'un Pla estratègic de la Cultura

S'ha col·laborat en la creació i revisió de continguts sorgits de les taules sectorials de treball així com en l'estratègia de comunicació del Pla estratègic de la Cultura, s'han elaborat els materials per a la seva difusió, tant als grups de treball com a la ciutadania en general

https://www.cultura.ad/images/stories/Arxius/Documents/Pla_estrat%C3%A8gic_de_la_cultura_DEFINITIU_compressed.pdf

1.3 Relat històric d'Andorra. Creació d'un portal d'història d'Andorra

Al llarg del 2022, el Departament ha coordinat els treballs per disposar d'uns continguts i una eina catalitzadora del relat històric d'Andorra presentat al gener de l'any 2023 www.historia.ad

Els treballs s'han estructurat en dos nivells: d'una banda, l'elaboració del relat pròpiament dit, amb la col·laboració del grup de recerca històrica de l'Àrea de Recerca i Innovació (ARI), la participació d'historiadors especialistes en diferents èpoques i disciplines. Paral·lelament s'ha treballat en el disseny d'una plataforma digital amb l'objectiu de fer accessible el relat al conjunt de la ciutadania.

<https://www.historia.ad/>

1.4 Programa Primera Pedra

És un programa de participació pública i privada, entre el Ministeri de Cultura i l'espai sociocultural Cal Pal. Té com a objectiu difondre el saber fer de la construcció amb pedra seca per poder recuperar i restaurar mitjançant aquesta tècnica les estructures existents. A partir de la formació i l'estudi el projecte pretén fomentar l'aplicació d'aquest tipus de construcció en marges, cabanes, murs i també en obra nova, com un element estructural per a la restauració del paisatge.

Les activitats que s'han organitzat s'han promocionat mitjançant els canals habituals del Ministeri, l'espai Cal Pal i també el web que gestiona l'Associació de Micropobles de Catalunya www.setmanapedraseca.cat, s'ha comptat amb la col·laboració dels Comuns i privats que cada cop més es sumen a aquest projecte.

S'han organitzat:

- Cinc sessions formatives entre nivell inicial i nivell avançat de 35 hores cadascuna, dos en col·laboració amb el Comú d'Encamp i un privat, una amb el Comú de Canillo i FEDA i una altra amb el Comú de Ordino. Gairebé 50 persones han participat d'aquestes formacions impartides per mestres margers titulats per l'Associació d'artisans bâtisseurs en pierre sèche (ABPS). Les hores de formació són reconegudes com a hores de pràctiques pel Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior i serveixen de preparació per a les proves oficials de l'ABPS.
- L'Arxiu d'Etnografia ha participat en un grup de treball de la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP) en la definició d'un projecte de cooperació interpirinenca a l'entorn de la tècnica de la pedra seca.
- Celebració de la 3a Setmana de la pedra seca entre el 25 de novembre i el 4 de desembre. S'ha organitzat un concurs de fotografia "L'art de la pedra seca a Andorra" amb més de 200 fotografies participants, una exposició fotogràfica a l'espai Cal Pal "La soledat del cussol" de la fotògrafa Núria Moreno Cendrós, una caminada

d'observació i descoberta de murs i construccions en pedra seca pels cortals de Feritxet, la presentació del llibre *Parets de pedra seca. Manual per a la construcció i la reparació*, traduït i editat per Editorial Andorra i l'estrena de l'audiovisual *La tècnica de la pedra seca. Art, paisatge i sostenibilitat*.

- Xerrades a les escoles associades a la UNESCO "La pedra seca: una forma de construcció tradicional, patrimoni cultural de la humanitat". Col·legi Maria Moliner grups de primer de batxillerat.

Foto: Georgina Volpi

1.5 Programa de conservació integral de la Farga del Madriu a la Vall del Madriu-Perafita-Claror. Vall declarada Patrimoni de la Humanitat atenent el seu valor paisatgístic l'any 2004.

És un programa que es fa en col·laboració amb el CNRS i la Comissió de la Vall del Madriu Perafita Claror. L'Àrea coordina la recerca amb l'equip d'historiadors, arqueòlegs i restauradors de pedra seca. La preparació i execució de la segona fase del programa amb la col·laboració de la Comissió de Gestió de la Vall del Madriu-Perafita-Claror ha consistit en:

- Redacció de la memòria de la intervenció de conservació 2021 accessible a <https://www.cultura.ad/publicacions-patrimoni/memories>
- Redacció del projecte d'intervenció a la ferreria del Madriu.
- Visita, avaluació i validació dels objectius i dels criteris establerts per l'any 2022 pel grup d'experts externs .
- Coordinació i supervisió de la segona tala selectiva de la vegetació.
- Organització, gestió i logística de la campanya: recuperació i compra del material, organització desplaçament i estades del personal, preparació del untatge del campament i organització dels equips d'arqueòlegs i restauradors en pedra seca així com els aprenents en aquesta tècnica De l'1 al 26 d'agost.
- Exportació dels materials extrets als laboratoris del CNRS a Saclay i Belfort per obtenir informació que permeti documentar la totalitat de la cadena operativa del ferro.
- Preparació de les memòries administrativa i científica de la intervenció del 2022

1.6 Arxiu d'etnografia

- En curs la creació d'un eina per a la consulta en línia de l'inventari del patrimoni cultural immaterial.
- Seguiment audiovisual de les falles de Sant Julià de Lòria i d'Escaldes-Engordany per ampliar la documentació sobre les festes del foc a Andorra, inscrites amb la resta de les Festes del foc als Pirineus, a la llista indicativa de patrimoni immaterial de la UNESCO <https://prometheus.museum/ca/>

1.6.1 Projecte Què en saps, del teu país?

Conèixer la mirada dels adolescents sobre el patrimoni cultural del país, és l'objectiu d'aquesta iniciativa, així com obtenir imatges per fer una sèrie de clips divulgatius.

Durant els mesos de març i abril s'han finalitzat les entrevistes als alumnes iniciades el 2021 i està en curs el primer muntatge per fer-ne difusió l'any 2023.

1.6.2 Projecte Coneix casa teva

Amb l'objectiu de convidar la gent a descobrir el seu patrimoni més proper, l'any 2020 es va fer un encàrrec a la productora audiovisual Alca Films per a l'elaboració d'un documental de curta durada. La campanya de promoció s'ha fet el 2022 a través de les accions següents:

- Projectió de l'audiovisual a les sales de cinema (Cinemes Illa Carlemany): setmana del 17 al 23 de juny.
- Presentació de l'audiovisual al programa La Rotonda d'Andorra Televisió (ATV): divendres 17 de juny, juntament amb la presentació de la temporada d'estiu dels Museus d'Andorra (Rut Casabella).
- Difusió de la campanya (audiovisual i crida a la participació) a través de la pàgina web de Patrimoni cultural.

- Llançament d'una campanya de participació ciutadana, fent una crida a compartir vídeos a les xarxes (vídeos de com a màxim 30 segons, compartits a Instagram amb les etiquetes #patrimoniandorra #coneixcasateva). Publicacions pròpies a les xarxes (Instagram i Facebook) per dinamitzar la participació.

1.6.3 Etnobotànica

En el marc de la recerca sobre *Etnobotànica d'Andorra: saber popular i vegetals* que es desenvolupa des del Laboratori de Botànica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona (UB) i l'Institut Botànic de Barcelona (IBB, CSIC-Ajuntament de Barcelona), el Departament de Patrimoni Cultural va encarregar a una estudiant de doctorat de la UB, un primer estudi sobre els elements etnobotànics més populars per poder incloure'ls a l'Inventari General del Patrimoni Cultural, en la secció del patrimoni immaterial. Al maig del 2022 s'ha lliurat la informació i està en curs la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'IEC per a la difusió d'aquest material.

1.6.4 Cançoner popular

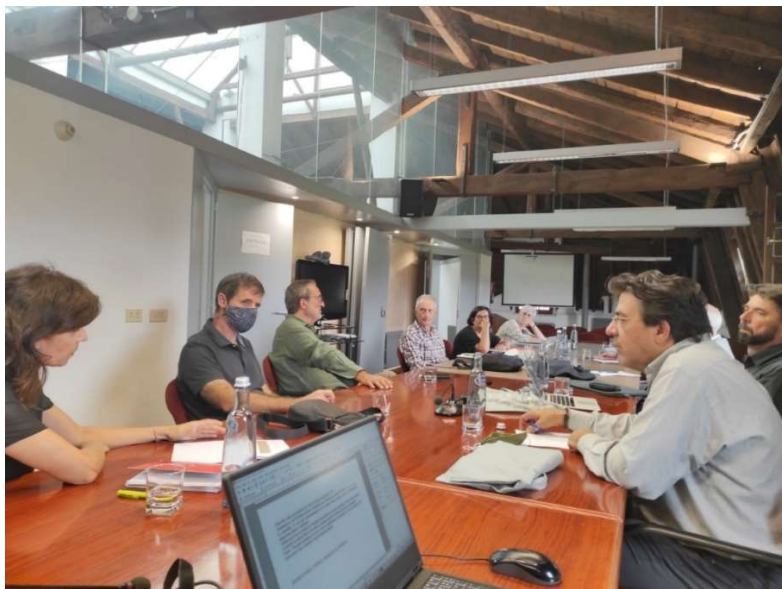
Recopilació de documentació i informació procedent del cançoner popular.

2 Programes internacionals

2.1 Candidatures en curs UNESCO

2.1.1 Candidatura: Els testimonis materials de la construcció de l'Estat dels Pirineus: El Coprincipat d'Andorra.

La Candidatura a patrimoni mundial de la UNESCO pretén donar a conèixer i donar valor als elements patrimonials que van contribuir a la construcció i han contribuït a la permanència, del Coprincipat d'Andorra. Els béns materials singulars que conformen la candidatura són: la catedral de la Seu d'Urgell, el castell de Foix, la Casa de la Vall, el Roc d'Enclar, la Roureda de la Margineda, l'església de Sant Serni de Nagol, Santa Coloma, Sant Miquel d'Engolasters, Sant Climent de Pal, Sant Martí de la Cortinada, Sant Romà de les Bons i Sant Joan de Caselles. Es va començar a treballar de forma conjunta entre França, Espanya i Andorra l'any 2019 i s'ha anat avançant en la formulació dels continguts que requereix la UNESCO amb l'objectiu de presentar el dossier abans del 2027. El Departament de Patrimoni Cultural lidera la candidatura al mateix temps que participa en el Comitè de redacció i al Comitè de pilotatge (COPIL) integrat per representants dels tres països.

Reunió del comitè científic a La Seu d'Urgell

2.1.2. Festes de l'Os dels Pirineus

Assistència al 17è Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO, reunit a Rabat del 28 de novembre al 3 de desembre del 2022, on es va decidir la inscripció de les Festes de l'Os dels Pirineus a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial.

Foto: SFG/Anton Viladot

2.1.3 Candidatura la Transhumància desplaçament estacional del ramat i el bestiar

El 30 de març s'ha presentat la candidatura per a l'ampliació de la inscripció a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la *Transhumància, desplaçament estacional del ramat i el bestiar*. La resolució per part de la UNESCO tindrà lloc entre el novembre i el desembre del 2023, en el marc de la reunió del Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial.

Foto: Natàlia Montané

2.1.4 Candidatura de la tècnica en construcció de pedra seca

En el marc del 17è Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial, reunit a Rabat del 28 de novembre al 3 de desembre, Andorra s'ha sumat al grup de països que volen presentar una candidatura d'ampliació del reconeixement de la tècnica de la pedra seca. La candidatura està liderada per Irlanda i, com a països nous, a més d'Andorra, hi

participen Àustria i Luxemburg. S'han iniciat les reunions i gestions per participar en l'ampliació de la candidatura de la tècnica de la pedra seca a la llista indicativa de la UNESCO a patrimoni immaterial. L'objectiu és presentar la candidatura el mes de març del 2023, de manera que la decisió es pugui prendre el 2024.

2.2 Itineraris del Consell d'Europa

S'ha participat a la sessió del comitè director dels itineraris culturals europeus.

Andorra coordina la Ruta del Ferro als Pirineus. S'han organitzat en col·laboració amb la presidència de la Ruta (Diputació de Gipuzkoa) una Assemblea General, un junta directiva i diverses reunions de treball transnacional. Aquestes trobades han servit per establir el full de ruta per al pla d'actuació que s'iniciarà al 2023, en el qual s'inclouen, entre altres, l'execució d'un concurs de fotografies (març), la celebració anyal d'unes jornades de la Ruta del Ferro als Pirineus (abril) i l'inici dels treballs per implementar uns itineraris transfronterers pedestres.

2.3 Seguiment de les candidatures UNESCO

Al 2022 s'ha iniciat el cicle per complimentar el qüestionari periòdic dels elements que formen part del patrimoni mundial, en aquest cas és un seguiment i avaluació dels compromisos assumits en la declaració de patrimoni mundial. Andorra té un element inscrit que és la Vall del Madriu Perafita Claror, com a paisatge cultural.

2.4 Comunitat de Teball dels Pirineus

- Projecte Prometheus. Les festes del foc

El projecte Prometheus ha rebut el finançament d'un ajut POCTEFA. El mes de juny s'han presentat públicament tant el museu virtual (<https://prometheus.museum/ca/>) com els materials didàctics elaborats en el marc del projecte (la "maleta fallaire").

Andorra ha proporcionat nou material fotogràfic i audiovisual (entrevistes a la comunitat fallaire) per al museu virtual. Les entrevistes noves es van realitzar amb la col·laboració de l'Arxiu Nacional.

- **Cooperació interpirinenca a l'entorn de la tècnica de la pedra seca.**

El mes d'agost es va fer una crida per rebre idees de projecte per part dels actors dels diferents territoris de la CTP. Durant el primer trimestre del 2023 s'avaluaran aquests projectes i s'intentarà presentar una candidatura en el marc del nou programa POCTEFA 2021-2027.

2.5 Altres

- **Universitat de Barcelona.** Entre el mes de desembre i gener del 2023 s'ha acollit l'estada formativa d'estudiants en pràctiques. Una estudiant de la Universitat Pompeu Fabra matriculada al màster de la UB de *Gestió del Patrimoni Cultural i Museologia*.

Juntament amb el Comú d'Ordino, s'ha renovat fins a l'any 2025, el conveni de l'Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino.

3 Gestió i conservació del patrimoni cultural immoble i moble

3.1 Accions de conservació, conservació preventiva, manteniment i millora dels béns culturals immobles

3.1.1 Avaluació de l'estat sanitari dels béns immobles que integren el patrimoni cultural.

L'avaluació de l'estat de conservació dels immobles es realitza periodicament, enguany s'han fet 46 inspeccions sanitàries, actualitzat quatre fitxes d'estat, quatre estudis de diagnòstic estructural i dos dictàmens tècnics. En aplicació del Decret de mesures d'estalvi energètic s'han revisat i adequat els horaris d'il·luminació exterior d'esglésies i monuments.

3.1.2 Actuacions de conservació preventiva dels béns immobles.

Elaboració d'eines per millorar el control i el seguiment de l'estat dels béns immobles.

Realització de 44 intervencions preventives en 30 immobles. Els projectes dirigits des de l'Àrea s'han adjudicat a empreses especialitzades mitjançant el procediment administratiu reglat de sol·licitar un mínim de tres ofertes econòmiques.

Destaquen:

- Restauració de part del revestiment exterior de calç de l'església de Sant Ermengol de l'Aldosa.
- Conservació del sistema d'enllumenat exterior de les esglésies de Sant Miquel d'Engolasters i Sant Andreu d'Arinsal.
- Manteniment i conservació preventiva del cobriment de pissarra de tretze esglésies.

3.1.3. Intervencions de conservació en béns immobles

La gestió de les intervencions en béns immobles requereix la concurrència pública, i l'elaboració i la gestió de la documentació administrativa: contractes, projectes tècnics, pressupost, plànols, memòria i estudi bàsic de seguretat i salut tal com marca l'article 74 de la Llei de contractació pública 14/2022. Durant l'any 2022 s'han efectuat les següents intervencions:

- Restauració dels accessos a la Torre dels Moros (Castell de les Bons). Revisió, ampliació de les baranes de seguretat, decapat i pintat de nou de tota l'estructura metàl·lica de reforç.
- Adjudicació de la restauració de la maquinària hidràulica del molí de la Mola i serradora de Cal Pal, amb la substitució de tot el sistema de posicionat, transmissió i maniobra.
- Recepció definitiva de projectes iniciats l'any 2021: rehabilitació integral de l'església de Sant Roc de Sornàs, restauració de la maquinària històrica de la Farga Rossell i millora de l'accessibilitat al subsòl de l'Auditori Nacional.
- Adjudicació del projecte d'il·luminació interior i exterior de l'església de Sant Joan de Caselles i adequació de l'espai exterior. El projecte l'ha dut a terme un arquitecte i l'adjudicació dels treballs ha estat mitjançant concurs nacional. És un projecte que es fa en col·laboració amb el Comú de Canillo i FEDA.
- Consolidació del colomer de Cotxa. Durant l'any 2022 s'han realitzat treballs de retirada de runa, selecció i aprofitament de material i seguiment arqueològic. El projecte de recuperació de l'edifici s'emmarca en un conveni a tres bandes entre la

propietat, el Comú d'Encamp i el Ministeri de Cultura. Durant l'any 2023 està previst que es pugui acabar de redactar el projecte i fer la consolidació.

- Redacció dels projectes de denejament d'humitats a l'església de Sant Pere del Tarter, rehabilitació general de l'església de Santa Bàrbara i consolidació estructural de la rosca del pont de la Margineda.
- Signatura d'un conveni amb el Comú d'Ordino per a l'adequació d'una rampa d'accés a l'era gran de Casa Rossell d'Ordino. Execució del projecte 2023.
- La restitució del campanar de l'església de Sant Vicenç d'Enclar és sens dubte un dels projectes més singulars de l'any 2022. El projecte l'ha dut a terme un equip d'arquitectes especialitzat. Es treballs i la direcció s'han dut a terme durant l'any 2022 i es preveu finalitzar el 2023.

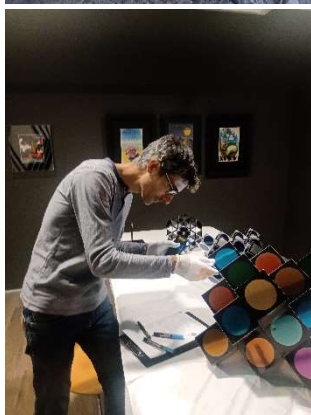

3.2 Accions de conservació, conservació preventiva, manteniment i millora dels béns culturals mobles

3.2.1 La conservació preventiva garanteix la pervivència del patrimoni. De forma periòdica es realitzen inspeccions i accions puntuals de conservació que eviten haver de fer intervencions amb més profunditat sobre els béns mobles integrants del patrimoni cultural.

- Revisió i manteniment periòdic de l'estat de les col·leccions dels museus i les esglésies, com per exemple el retaule de l'altar major de Sant Julià de Lòria.
- Extracció d'una peça de l'edat del bronze en un seguiment arqueològic a Encamp.
- Protecció de restes de pintura mural d'època medieval a l'interior de la nau de Sant Vicenç d'Enclar.
- Gestió, supervisió i cura del moviment de béns, entrades i sortides del país.

- Restauració de les accions d'agressió al patrimoni. Malauradament són intervencions que cal revertir amb celeritat i rigor. S'han denunciat i corregit quatre actes vandàlics.

3.2.2 Les intervencions de restauració més aprofundides s'emmarquen en actuacions que requereixen d'un projecte previ tant de conservació com d'implantació.

- Restauració de cinc peces del retaule major de Santa Eulàlia d'Encamp amb l'objectiu de retornar-les al seu lloc d'origen, i donar a l'altar major una major sensació de solidesa i connectivitat de la part alçada amb el terra. En aquesta intervenció s'han recuperat i restaurat les portes originals laterals que s'havien extret en una transformació de l'església als anys vint del segle passat i també la base d'altar amb la imatge de Santa Eulàlia per una banda i unes calaveres per l'altra, obra del pintor Oromí. La implantació es farà durant el 2023.
- Inici de la restauració de l'arc triomfal i del mobiliari de l'església de Sant Joan de Caselles en motiu del projecte d'il·luminació interior i exterior de l'església.
- Restauració d'un tapís (CAP-1500) i una casulla (CAP-1561) del segle XIX, del museu Casa d'Areny-Plandolit tornar a ser exposats.
- Restauració de tres hostiers procedents de Casa Rossell, Sant Serni de Canillo i del fons general. Projecte realitzat per una empresa externa.
- Assessorament per a la restauració de l'orgue de l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella.
- Assessorament a les diferents esglésies parroquials per a la instal·lació, retirada, modificació o moviment de béns mobles: instal·lació de pantalles audiovisuals a

l'església parroquial d'Ordino, una projecció mitjançant videomàpping a l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella.

- Assessorament i assistència tècnica i científica a l'Àrea de Museus: Santuari de Meritxell, Casa Museu Areny Plandolit, Casa Rull, Farga Rossell.
- La intervenció més destacada del 2022 ha estat la restauració de la maquinària de la sala dels emissors de l'edifici de Ràdio Andorra que s'ha dut a terme entre l'empresa de restauració Retoc i els tècnics de l'Àrea. Els treballs a Ràdio Andorra es van iniciar l'1 d'abril i van acabar a mitjans de setembre.

3.3 Digitalització del patrimoni i accés a la informació

3.3.1 La digitalització del patrimoni cultural és un dels objectius expressats en el Pla Estratègic de la Cultura 2030.

L'Àrea està digitalitzant béns immobles i mobles amb l'objectiu de disposar d'informació que permeti la gestió a partir dels models digitals obtinguts i al mateix temps afavorir la recerca i facilitar-ne l'accés.

El 15 de novembre es van presentar els primers resultats de la digitalització dels béns immobles iniciada el 2021, alguns dels continguts són accessibles a la web de patrimoni cultural: <https://www.cultura.ad/bens-immobles/42-patrimoni-cultural/1108-digitalitzacio>

- El 2022 es disposa de quinze monuments amb model digital, catorze dels quals amb mapa de punts (escàner) i un amb fotogrametria (360º). Digitalització de Sant Joan de Caselles, Sant Miquel de Prats, Sant Romà de les Bons, la torre dels Moros a les Bons, Sud Ràdio (360º) <https://my.matterport.com/show/?m=WKN9RdH4m1w> Sant Martí de La Cortinada, Sant Serni de Llorts, Sant Climent de Pal, església de Santa Coloma, pont de la Margineda, Sant Miquel de Fontaneda, Sant Serni de Nagol, pont d'Engordany, Sant Miquel d'Engolasters.
- Vint-i-cinc objectes arqueològics digitalitzats. Aquest programa ha prioritzat aquells objectes més singulars, fràgils i de difícil accés com són les peces arqueològiques. En curs la publicació a la plataforma sketchfab.

3.3.2 Accés a la informació

L'accés a la informació és un deure i un compromís de l'Àrea.

- La consulta primària a l'inventari de béns immobles es pot fer des del portal web de patrimoni cultural <https://www.cultura.ad/cercador-d-inventari> per fer cerques més tècniques, de detall i aprofundides cal adreçar-se a l'Àrea per correu electrònic o per telèfon. S'està cercant una aplicació informàtica que permeti una gestió integral dels immobles al mateix temps que un millor i major accés a aquesta informació.
- Aquest any s'ha presentat el catàleg de l'inventari de béns mobles en línia. L'accés a l'inventari es pot fer accedint a la base de dades Emuseumplus que consta amb més de 2.000 registres <https://andorra.zetcom.net/ca/> la integració i actualització de més continguts forma part de la tasca dels tècnics d'inventari.
- La carta arqueològica i paleontològica i també els espais de presumpció arqueològica i paleontològica són accessibles mitjançant la infraestructura de dades espacials d'Andorra (IDE). La informació referent al patrimoni cultural d'aquesta eina, ha estat actualitzada durant el 2022 <https://www.ideandorra.ad/geoportal/index.jsp?lang=ca>

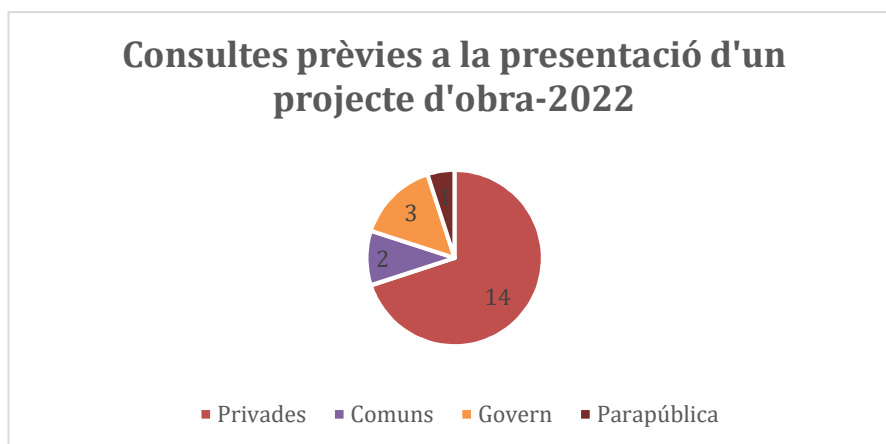
- Tot i els diferents canals d'accés a les dades i a la informació l'Àrea atén dins l'horari laboral consultes presencials. S'han atès set consultes de recerca arqueològica, dos de recerca de béns mobles, tres per exposicions i dos de l'Arxiu d'Etnografia.

3.4 Inventari del patrimoni cultural (béns mobles i immobles) informes, seguiments, controls d'intervencions

3.4.1 Gestió de l'inventari de béns immobles

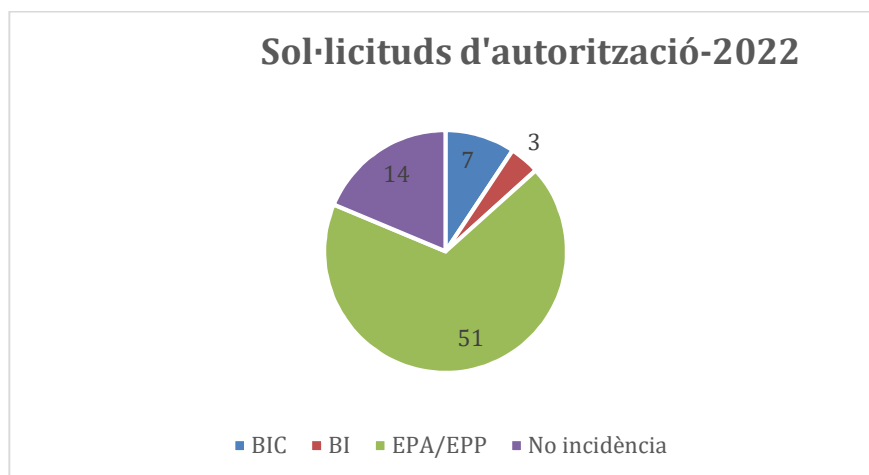
Abans de rebre un projecte definitiu d'obra, sovint els propietaris, arquitectes, promotors, comuns o el mateix Govern, consulten a l'Àrea, per conèixer les consideracions patrimonials de la intervenció (si es troba en un espai de presumpció arqueològica, paleontològica, entorn de protecció o si es tracta d'un bé inventariat o inclòs al catàleg comunal) i, treballar conjuntament amb els equips tècnics de l'Àrea per trobar solucions que garanteixin l'execució del projecte i la protecció del patrimoni cultural. Aquest pas previ, tot i no ser preceptiu és un dels mecanismes més eficients per garantir la protecció del patrimoni i agilitzar la tramitació dels projectes. Independentment de la consulta prèvia o no, les obres que pretenen intervenir en un bé d'interès cultural o el seu entorn de protecció, bé inventariat, espai de presumpció arqueològica o paleontològica requereixen de l'informe preceptiu del Departament de patrimoni cultural.

- Durant l'any s'han atès vint consultes prèvies: catorze privades, cinc d'administracions públiques i una de parapúbliques. L'atenció a les diferents consultes és força variable, depèn de la complexitat de la intervenció.

- Setanta-cinc (75) resolucions de sol·licituds d'obra susceptible de tenir afectació en el patrimoni immoble o en els espais propers. De totes les sol·licituds, catorze no tenien incidència sobre cap bé immoble protegit ni cap entorn de protecció o espai de presumpció arqueològica o paleontològica (EPA o EPP) i així ha estat notificat al Ministeri de Territori i Habitatge Departament d'urbanisme (ministeri que centralitza els informes a les sol·licituds) la resta s'han informat.
- S'han informat seixanta-un (61) projectes d'obra que concerneixen el patrimoni, els entorns de protecció o els espais de presumpció arqueològica i paleontològica. Un

cop analitzats si la resolució és favorable, s'emet l'informe preceptiu i es programen les mesures preventives, els seguiments i les inspeccions.

3.4.2 Seguiments i inspeccions com a resultat de sol·licituds d'obres i d'ofici.

- Dels quinze (15) seguiments arqueològics efectuats durant el 2022, tres han donat resultats. A l'entorn de l'església de Santa Coloma es van identificar i exhumar cinc tombes, quatre d'elles medievals i una de cronologia indeterminada, així com també es va identificar i documentar un mur perpendicular al porxo de l'església que es presumeix anterior a les tombes. En un seguiment a Encamp, es van exhumar restes de ceràmica de l'edat del bronze i a la Vall del Madriu-Perafita-Claror, es van identificar i documentar restes d'un foc que es troben en fase d'estudi. La resta de seguiments i inspeccions no han donat resultats d'interès patrimonial.
- S'han fet vuit (8) inspeccions arqueològiques d'ofici: gravats del Roc de les Bruixes, gravats del bosc del Rep, gravats de Can Diumenge, gravats de la zona de Montaup, Roureda de la Margineda, Juberrí, forn de cal Terrissaire i Colomer de Rocafort.
- A Sant Joan de Caselles en motiu del projecte d'il·luminació, s'han documentat les marques de fuster de les bigues, s'han pres dotze mostres d'elements orgànics (fusta, palla, cabell) per ser analitzades i datades amb el mètode de carboni 14. El projecte està en curs.

3.4.3 Gestió de l'inventari de béns mobles

- S'han revisat i actualitzat 14.752 fitxes d'inventari (modificacions/ampliacions). Destaca la col·lecció de la Casa Rossell que s'ha inventariat amb el suport d'una empresa externa, l'actualització de l'inventari de campanes d'Andorra amb la col·laboració d'una persona coneixedora dels béns, revisions i millores de fitxes per a la publicació del mòdul de l'inventari en línia EmuseumPlus.
- S'ha fet recerca per completar i contextualitzar els elements que formen part de l'inventari. Enguany una de les investigadores que ha passat per l'Àrea a aportat

informació sobre objectes d'Andorra que es troben en altres centres (Lipsanoteca d'Andorra. MEV 7028)

- Exportacions temporals amb opció de venda de dinou (19) obres d'un artista andorrà.

3.4.4 Propostes d'inscripció a l'inventari general del patrimoni cultural

L'inventari és una eina activa que té com a finalitat el registre d'aquells elements més significatius del patrimoni cultural i que mereixen ser conservats. Cada cop més hi ha una demanda ciutadana per conservar el patrimoni. Aquest any s'ha iniciat el procediment administratiu per incorporar diferents elements a l'inventari general:

Proposta d'inscripció del conjunt de cal Call del Forn de Canillo com a bé immoble inventariat. Cal Call, juntament amb els seus annexes, és un exemplar representatiu de l'arquitectura vernacular pròpia del país. La casa té més de cent anys, va ser construïda el darrer quart del segle XIX i inclou una capella. Ha arribat fins a l'actualitat com una estructura que manté tot el caràcter i l'autenticitat dels conjunts agrícoles d'alta muntanya. Estan en curs els tràmits per presentar la proposta al Consell Assessor del Patrimoni Cultural.

Cal Call al Forn de Canillo

- Proposta d'inscripció del colomer de Rocafort de Sant Julià de Lòria com a bé immoble inventariat. Els colomers són estructures singulars pròpies de les comunitats rurals i agrícoles. Algunes cases o propietats tenien aquests espais destinats a la cria de coloms i l'aprofitament dels purins. Tenen una forma típica de torre amb diferents obertures disposades de manera especial per privar l'accés als animals depredadors d'aquest aviram. El colomer de Rocafort està a la zona de la muntanya de Rocafort a Sant Julià de Lòria. Està en curs els tràmits per presentar-ho al Consell Assessor del Patrimoni Cultural.
- Informació al Consell Assessor del Patrimoni Cultural per proposar la inscripció del vehicle Clípol a l'inventari general com a bé moble inventariat. El vehicle, un Mercedes de color blanc i vermell, representa una de les primeres companyies de transport de passatgers interurbà fundada per dos lauredians Climent Traveset i Pol Font, d'aquí el nom de Clipol que va donar nom als autobusos urbans del país.

3.5 Ajuts a la restauració, conservació preventiva i integrada del patrimoni cultural

3.5.1 Seguiment dels ajuts atorgats amb anterioritat al 2022

- Tercera fase del projecte de rehabilitació de la casa Gastó i el seu entorn immediat. Subvenció atorgada l'any 2017.
- Seguiment dels treballs de restauració de la façana de la casa Guillemó. L'ajut concedit va ser el resultat d'una col·laboració entre la propietat de la casa Guillemó, el Comú d'Andorra la Vella i el Govern l'any 2021.
- Seguiment dels treballs de restauració del vehicle Fargo. L'ajut concedit ha estat el resultat d'una col·laboració entre l'associació Velles Cases Andorranes, el Comú d'Escaldes-Engordany i el Govern l'any 2021.

3.5.2 El programa d'ajuts per a l'any 2022 ha disposat d'una partida pressupostària de **61.554,22€**. Des del període 2008-2009, la partida pressupostària per aquest programa està entre els 40.000€ i 90.000€, xifra que és insuficient per estimular la restauració dels béns culturals i fer front a la totalitat de les sol·licituds rebudes i valorades positivament. La quantitat assignada anyalment correspon al 0,5% de la inversió en obra pública del Govern i la convocatòria es fa mitjançant edicte publicat al BOPA i accessible des del portal de tràmits i també la pàgina web del Ministeri de Cultura i Esports <https://www.cultura.ad/subvencions-destinades-a-la-conservacio-del-patrimoni-cultural-2022>

El 2022 s'han rebut quatre sol·licituds dos per la conservació i restauració de béns mobles, que van ser desestimades perquè l'objecte de la sol·licitud no s'adequava a les bases, una sol·licitud per a la conservació i restauració de béns immobles una altra per a béns documentals que van ser adjudicades.

- El projecte de transcripció, traducció i digitalització de 28 pergamins d'un total de 36 procedents de l'Arxiu del Comú de Sant Julià de Lòria ha rebut la subvenció de 10.000 €, la quantitat atorgada correspon al 70% del cost total de la intervenció.
- El projecte de consolidació estructural de l'era de cal Call al Forn de Canillo ha rebut una subvenció de 42.324,53 €. És un projecte integral sobre el qual es demana subvenció per a la consolidació del llosat i estructura de l'era, la quantitat atorgada correspon al 50% de les partides considerades subvencionables
- Els 9.229,69 € restants s'han adjudicat mitjançant una consulta ciutadana a la restauració d'una casulla mortuòria procedent de Sant Martí de la Cortinada.

3.6 Entorns de protecció

Els entorns de protecció són aquells espais que donen continuïtat, acompanyen i fan comprensibles i visibles els monuments, en garanteixen la seva lectura i en permeten el gaudi. Les zones que acompanyen els monuments han de delimitar i ha de definir i proposar els tipus d'intervencions permeses. Actualment hi ha decretats catorze (14) entorns de protecció. Tot i no haver-ne decretat cap de nou, el treball de documentació patrimonial i històrica segueix avançant.

3.6.1 Estudi històrics

- Recerca històrica i valors patrimonials per a l'elaboració de l'entorn de protecció del Pont d'Engordany i l'església de Sant Pere Martir d'Escaldes-Engordany.
- Recerca històrica i valors patrimonials per a l'elaboració de l'entorn de protecció de l'església de Sant Andreu d'Andorra la Vella.

3.6.2 Avançament de dossiers d'entorns de protecció i altres eines de protecció

En curs:

- Dossier de Sant Joan de Caselles.
- Dossier de Sant Miquel d'Engolasters .
- Dossier de Sant Serni de Nagol.
- Revisió del Pla especial de protecció de Pal.
- Revisió del Pla especial de protecció de les Bons.
- Revisió del POUP de Canillo (finalitzat)

4 Programes de recerca i conservació

4.1 Ruta dels Orris d'Encamp.

És un projecte coordinat des de l'Àrea, en col·laboració amb el Comú d'Encamp que implica recerca arqueològica, protecció i turisme cultural. Enguany s'ha fet la documentació gràfica de l'orri de l'estany Forcat, dels orris alt i baix de la collada d'Enradort, de l'orri Vell i de l'orri d'Enradort i s'ha licitat la restauració de l'orri d'Emportona que s'executarà durant l'any 2023. També s'han fet visites i promoció del projecte.

4.2 Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino.

És un projecte de recerca arqueològica coordinats des de l'Àrea, en col·laboració amb el Comú d'Ordino i la UAB. Enguany s'ha revisat i actualitzat el conveni per donar-hi continuïtat fins l'any 2025. Enguany s'ha fet la documentació sistemàtica de set llocs documentats l'any 2021 a la zona del Castellar, i s'ha dut a terme la prospecció a la zona de Rialb. La difusió forma part del propi projecte i per aquest motiu, també s'han fet visites per comunicar els treballs.

4.3 Projecte de recerca a la Farga del Madriu

És un projecte estratègic del Departament que es fa en col·laboració amb la Comissió de la Vall del Madriu Perafita Claror. Vegeu punt 1.5.

4.4 Conservació i gestió del jaciment arqueològic de la Roureda de la Margineda.

La roureda de la Margineda és un jaciment medieval que es proposa com a monument a la Candidatura transnacional de la construcció de l'Estat dels Pirineus. Els jaciments a cel obert són altament fràgils i per aquest motiu i la seva conservació, recerca i promoció, requereix d'un pla de conservació i gestió a mig termini. Per garantir aquests principis de conservació, recerca i visibilitat s'ha signat un nou conveni de col·laboració entre la propietat de la Roureda de la Margineda, el Comú d'Andorra la Vella i el Govern.

Gestió econòmica i pressupostària

El pressupost executat el 2022

Desc.	Posc. Pressup.	Desc Posc. Presup.	Proj.	Desc. Proj.	Import Exec.
APC	D/20600/082002	Lloguer d'equipament	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	783,75
APC	D/21200/082002	Reparació i conserva	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	966,63
APC	D/21500/082002	Reparació i conserva	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	2.209,10
APC	D/22190/082002	Altres subministrame	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	2.200,93
APC	D/22300/082002	Transport mercaderie	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	375,28
APC	D/22330/082002	Altres transports	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	1.028,92
APC	D/22490/082002	Primes d'assurance	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	173,04
APC	D/22700/082002	Treb. realitz. per e	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	385,61
APC	D/22730/082002	Treballs realitzats	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	5.857,23
APC	D/22760/082002	Treballs realitzats	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	57.651,50
APC	D/23100/082002	Locomoció i desplaça	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	8,30
APC	D/60390/082002	Altra maquinària i e	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	440,01
APC	D/60500/082002	Mobiliari	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	344.797,08
APC	D/61800/082002	Béns mobles d'interè	PR0077	Inventari i Conservació Béns Mobles	7.273,20
					424.150,58
APC	D/21200/082002	Reparació i conserva	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	34.645,46
APC	D/21300/082002	Repararació i conser	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	3.513,08
APC	D/21500/082002	Reparació i conserva	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	7.459,11
APC	D/22002/082002	Consumibles fotograf	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	23,75
APC	D/22190/082002	Altres subministrame	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	7.378,91
APC	D/22300/082002	Transport mercaderie	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	182,51
APC	D/22330/082002	Altres transports	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	14.595,40
APC	D/22620/082002	Divulgació i publica	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	5.924,10
APC	D/22621/082002	Traduccions i correc	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	155,12
APC	D/22660/082002	Reunions, conferènci	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	17.658,57
APC	D/22670/082002	Publicitat i propaga	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	799,43
APC	D/22680/082002	Promoció cultural	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	13.865,82

APC	D/22735/082002	Treballs realitzats	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	2.340,80
APC	D/22740/082002	Treballs realitzats	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	128,54
APC	D/22760/082002	Treballs realitzats	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	233.981,50
APC	D/23000/082002	Reemborsament dietes	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	2.287,11
APC	D/23100/082002	Locomoció i desplaça	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	792,90
APC	D/48229/082002	Patrimoni Religiós o	PR0155	Conser.i millora Patrimoni Cultural	79.659,29
APC	D/60300/082002	Instal.lacions i equ	PR0155	Conser.i millora Patrimoni Cultural	2.571,53
APC	D/60520/082002	Equipaments d'impres	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	3.000,00
APC	D/60610/082002	Equipaments per a pr	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	11.081,58
APC	D/60820/082002	Senyalització	PR0266	Inventari i Conservació de Béns Immobles	4.845,55
APC	D/78229/082002	Patrimoni Religiós o	PR0155	Conser.i millora Patrimoni Cultural	79.495,95
					526.386,01
APC	D/20600/085001	Lloguer d'equipament	PR0268	Projectes estratègics Cultura	2.184,05
APC	D/21600/085001	Reparació i conserva	PR0268	Projectes estratègics Cultura	2.048,20
APC	D/22620/085001	Divulgació i publica	PR0268	Projectes estratègics Cultura	836,00
APC	D/22670/085001	Publicitat i propaga	PR0268	Projectes estratègics Cultura	1.097,25
APC	D/22735/085001	Treballs realitzats	PR0268	Projectes estratègics Cultura	11.704,00
APC	D/22760/085001	Treballs realitzats	PR0268	Projectes estratègics Cultura	35.916,50
					53.786,00
TOTAL		EXECUTAT	2022		1.004.322,59

- La inversió més important de l'Àrea ha estat en l'equipament de les reserves de béns mobles a la nova seu del Ministeri a l'antic hotel Rosaleda així mateix també s'ha desmuntat l'espai antigament ocupat a Aixovall.
- Recursos tècnics: es compta amb recursos tècnics propis dels tallers i laboratori de conservació, material d'arqueologia, s'ha comptat amb l'assistència d'empreses externes especialitzades en: inventari, conservació i restauració de béns mobles, arqueologia, arquitectura, obres i manteniment, comunicació i xarxes socials, correcció i traducció, neteja, transport, disseny, serveis, audiovisuals, laboratoris.
- S'han contractat professionals especialitzats per donar suport i realitzar tasques concretes.
- Convenis de col·laboració amb universitats i centres d'estudi: Universitat Autònoma de Barcelona, CNRS, Universitat de Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Recursos humans propis: tres tècnics conservadors restauradors, dos tècnics d'inventari, dos tècnics arqueòlegs, un historiador, un arquitecte superior, dos

arquitectes tècnics, una cap d'àrea. Des del mes abril al mes de setembre s'ha comptat amb la col·laboració de dos operaris de suport contractats mitjançant el pla d'ocupabilitat destinat a persones amb necessitats especials.

Accions de divulgació. Publicacions, formacions, webs, recursos online, promoció

Les accions divulgatives van orientades d'una banda a donar a conèixer el patrimoni i d'altra banda a retre compte dels projectes de l'Àrea davant la ciutadania. Visites, xerrades, accions formatives, participació en activitats, col·laboracions, assessoraments i assistències en matèria de patrimoni cultural, organització d'activitats, comunicació i publicacions a les xarxes socials, són les principals activitats de difusió.

- Xerrades i formacions a centres escolars: formació d'història, arqueologia i d'art als cursos de guies i d'habilitadors turístics que ofereix el centre de formació al llarg de la vida del Ministeri d'educació i ensenyament superior; formació a l'Escola de formació de professions esportives i de muntanya (EFPEM), formacions a la Fundació crèdit andorrà al cicle Envel·liment saludable, sis xerrades a les escoles associades a la UNESCO.
- Projecte "Joves científics" és un projecte que lidera el departament de Ciències Naturals de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp i en el qual l'Àrea col·labora possibilitant el treball aplicat i experimental mitjançant la realització de tallers pràctics on els alumnes aprenen la vessant més tècnica i científica de la professió de conservador-restaurador. Aquest 2022, en el marc del projecte Joves Científics, s'han dut a terme 3 tallers i una visita a St. Joan de Caselles:
 - Un taller pràctic a l'EASE d'Encamp, el dia 7 de febrer.
 - Una visita a l'església de St. Joan de Caselles, el dia 11 de març.
 - Dos tallers els dies 15 i 18 de novembre al taller de restauració del Ministeri de Cultura.
- Visites a les instal·lacions i equipaments del Patrimoni Cultural. S'han organitzat quatre jornades de portes obertes i visites als laboratoris i tallers al Ministeri de Cultura i dos a l'edifici de l'antiga Ràdio Andorra.
- Coneixement del projecte de la Farga del Madriu. Visites a la Vall del Madriu Perafita Claror durant la intervenció arqueològica. Cada dijous del mes d'agost i mentre ha durat la campanya arqueològica s'han fet visites guiades a la zona.
- Celebració de diades i jornades internacionals:
 - Dia mundial de la ràdio. Visita a les reserves de béns mobles de Sud Ràdio amb la col·laboració de l'empresa que ha fet l'inventari i d'antics treballadors.
 - Dia del conservador restaurador. Visita al taller de restauració.
 - Jornades europees del patrimoni: Més de 1.300 persones han participat en les activitats organitzades entre el 16 i el 25 de setembre, un programa pensat per a tots els públics i que ha estat organitzat pel Departament de Patrimoni Cultural amb l'Àrea de Museus i Monuments, els Comuns, l'Àrea de Recerca + Innovació, el Departament de Participació Ciutadana, les editorials Anem i Aloma, Molines Patrimonis, els veïns del Quart de Sornàs i l'ONCA, Regirarocs, l'associació de Velles Cases Andorranes, així com altres col·laboradors i voluntaris. Catorze activitats

durant la setmana, els museus públics i privats han organitzat jornades de portes obertes...

- Setmana de la pedra seca. Presentacions, sortides, concursos. Per a més informació vegeu el punt 1.4.
- Participació en activitats:
 - Participació a l'exposició *Eines oblidades* a Ordino
 - Participació a l'exposició *Contra el Mal Donat* a Sant Julià de Lòria
 - Participació a la fira d'Encamp *ENFIRAT*
 - Participació a la fira d'Andorra la Vella
- Presència a les xarxes socials: facebook i instagram.
- La peça del mes del patrimoni cultural. La peça del mes pretén fer difusió de continguts mitjançant una publicació mensual accessible a la pagina web de l'Arxiu Nacional. L'Àrea de patrimoni n'ha elaborat cinc: una sobre les particularitats de l'església de Sant Roc de Sornàs, especialment els Sants que presideixen el retaule Sant Fabià, Sant Sebastià i Sant Roc, tots tres sants venerats contra les pestes. Una altra peça del mes explica la intervenció que s'ha fet a la Torre dels moros a les Bons, una altra sobre les festes d'estiu declarades patrimoni cultural immaterial, una quarta sobre les activitats de les Jornades Europees del Patrimoni i, la darrera sobre les restes que van transcendir el fatídic incendi de l'església de Meritxell
- Comunicació als mitjans. Creació de notes, comunicats i atenció a la premsa per donar a conèixer l'activitat de l'Àrea.
- Una imatge per al Patrimoni Cultural. Elaboració d'una imatge significativa que identifiqui el patrimoni cultural. Presentació a la fira d'Andorra la vella amb el repartiment de prop de 300 bosses. La imatge, inspirada en els gravats rupestres de la Bartra d'Encamp i també del collet de l'infern a Andorra la Vella, és un nus de

Salomó, molt representat en la iconografia medieval i també en èpoques anteriors. La simbologia de dos anelles entrelaçats de manera més o menys complexa, s'interpreta com a pacte, unió, acord; aquesta forma també ens recorda els arcs del romànic, els absis, finestres i ponts. És una imatge que s'anirà implementant per assenyalar i destacar els elements que conformen el Patrimoni Cultural.

- Publicació de memòries arqueològiques. Vint-i-tres memòries publicades durant l'any 2022 i accessibles a <https://www.cultura.ad/publicacions-patrimoni/memories-24>
- Publicació de l'inventari de béns mobles mitjançant <https://andorra.zetcom.net/ca/>

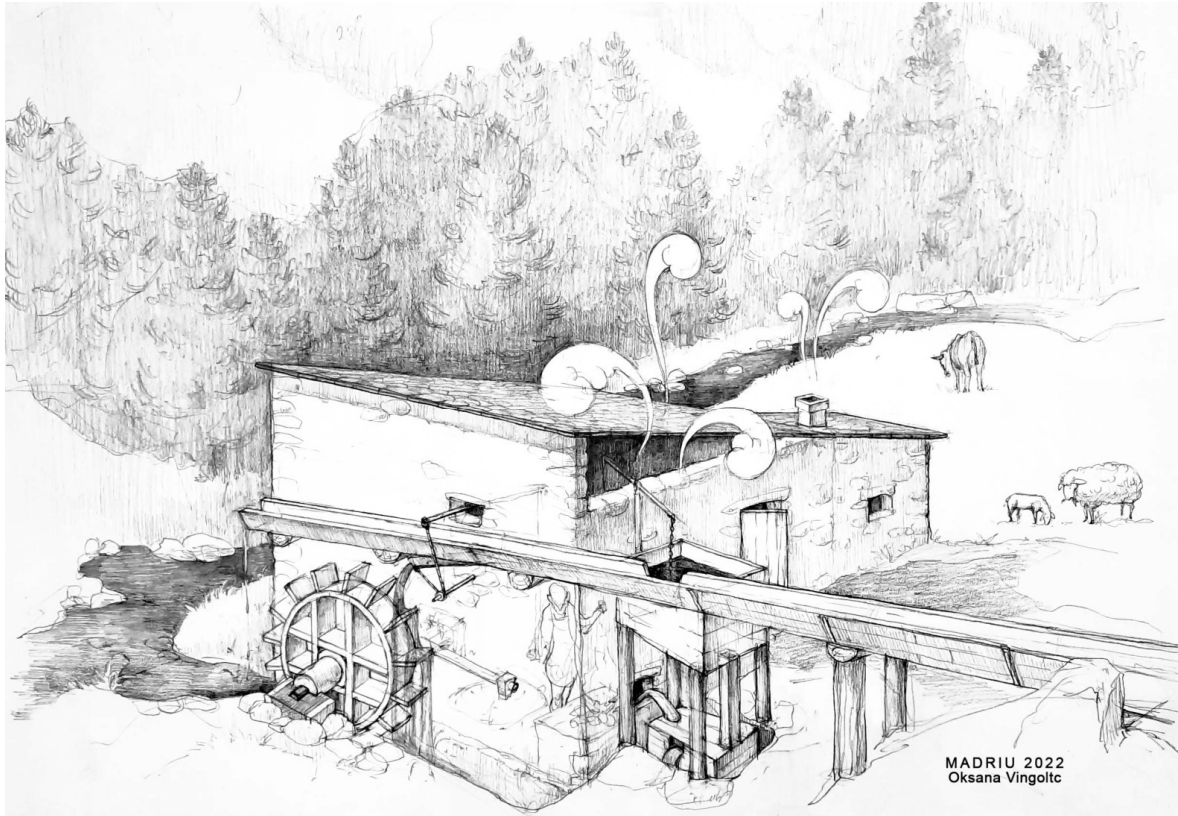
Col·laboració amb altres àrees, departaments, institucions:

- Col·laboració amb la resta d'àrees del Ministeri: Arxiu i Biblioteca nacional, Museus i monuments, Promoció cultural.
- Col·laboracions amb altres Ministeris: Territori i habitatge, Educació i ensenyament superior, Medi ambient agricultura i sostenibilitat, Turisme, Exteriors i relacions internacionals, Departament de participació ciutadana.
- Amb altres administracions: Comuns, Consell General
- Altres: FEDA, Crèdit Andorrà, associacions, empreses privades, particulars
- Relacions amb el Grup Greta. Associació que vetlla per la recuperació i implementació de tècniques de construcció tradicionals
- La Fundació El Solà. Associació que estudia, difon i conserva la tècnica de construcció en pedra seca.

Participació en congressos, jornades i seminaris

- Presentació dels primers resultats i el programa de la farda del Madriu. Al mes d'octubre, en el marc de la segona edició de *Pyrénéo*, jornades transnacionals organitzades per *Une Marque pour les Pyrénées* i *l'Agence des Pyrénées* que reuneix agents del turisme i empresaris d'ambdues bandes dels Pirineus.
- Formació en les eines de transparència i accés als concursos públics.

Complement fotogràfic

Possible recreació de la farga del Madriu. Oksana Vingolts. Estiu, 2022

Coneix el patrimoni cultural i tria el proper element a restaurar

Us fem tres propostes i us convidem a què escolliu quines peces voleu que siguin restaurades.

Casulla mortuòria procedent de l'església de Sant Martí de la Cortinada, datada entre els segles XVI i XVIII.

Conjunt de peces arqueològiques de metall de l'edat mitjana, procedents de la Roureda de la Margineda

conjunt d'instruments de corda procedents de Casa Rossell

Per primer cop es proposa a la ciutadania que escullin quin bé moble prefereix restaurar mitjançant la plataforma Visc.ad.

Jornades europees de patrimoni 2022 Patrimoni sostenible Gaudir del patrimoni cultural sostenible a Andorra del 16 al 25 de setembre ACTIVITATS DE DESCOBERTA		 Gaudir del patrimoni cultural sostenible a Andorra del 16 al 25 de setembre	DIJOUS 15 10 h. Inici consulta popular. Restauració de béns mobles.	DIVENDRES 16 10 h. Visita guiada. Sant Vicenç d'Enclar. 15 h. Visita guiada. Sant Vicenç d'Enclar.	DISSABTE 17 10 h. Visita guiada. Ruta dels Orris d'Encamp. 11 h. Taller familiar. Aprèn a fer un jardí de papallones a Casa Rull. Reserva prèvia: 836908 o reservesmuseus@govern.ad 12 h. Visita teatralitzada. "Contra el mal donat", amb la Sància de Cal Foguetó. Sala Sergi Mas. Reserva prèvia: 744045 o turisme@comusanjoan.ad 19 h. Visita guiada "Contra el mal donat", amb l'Historiador David Mas. Sala Sergi Mas. Reserva prèvia: 744043 o turisme@comusanjoan.ad 20 h. Concert de FONCA. Era gran de Casa Rosell. Reserva prèvia: 836908 o reservesmuseus@govern.ad	DIUMENGE 18 10 h – 13 h. Portes obertes. Esglésies de Sant Roc de Somàs i Sant Ermengol de l'Aldosa de la Massana. 15 h – 18 h. Portes obertes. Esglésies de Sant Roc de Somàs i Sant Ermengol de l'Aldosa de la Massana.
DILLUNS 19 20 h. Presentació de llibre. Homages i dones de Canillo, als oficis, de Robert Lizarte, a càrrec de la ministra de Cultura, Sílvia Riva. Sant Serni de Canillo.	DIMARTS 20 19 h. Visita guiada. Roureda de la Margineda.	DIMECRES 21 10 h. Visita guiada amb els arqueòlegs de l'estudi sobre ocupació humana a Grimsu. 18 h. Presentació de llibre. Males i malins forners d'Andorra, de Francina Pons, a càrrec de la ministra de Cultura, Sílvia Riva. Antic Hotel Rosaleda. 19 h. Visita guiada. Mala del Guillem, a Encamp	DIJOUS 22 18 h. Presentació de llibre. Males i malins forners d'Andorra, de Francina Pons, a càrrec de la ministra de Cultura, Sílvia Riva. Antic Hotel Rosaleda. 19 h. Visita guiada. Mala del Guillem, a Encamp	DIVENDRES 23 10 h. Visita guiada. De Sant Serni de Negol a Sant Martí de Negol. 17 h. Visita guiada. Gravets del Roc de les Bruïxes.	DISSABTE 24 9.30 h. Visita guiada. Farga del Mairiú. 	DIUMENGE 25 11.30 h. Visita guiada i vermut. Ràdio Andorra.

Activitats gratuïtes amb reserva prèvia al telèfon 875708 i al correu electrònic contacte_patrimoni@govern.ad, excepte quan s'especifiqui d'una altra manera.

Activitats gratuïtes amb reserva prèvia al telèfon 875708 i al correu electrònic contacte_patrimoni@govern.ad, excepte quan s'especifiqui d'una altra manera.

Calendari d'activitats de les Jornades Europees del Patrimoni, 2022

Les Falles de Sant Joan. Patrimoni cultural immaterial a la peça del mes de juliol:

<https://www.cultura.ad/arxiu-nacional-d-andorra/difusio/la-peca-del-mes?start=6>